

Extra aandacht voor de jongste zeugen in groeps-huisvesting

Herman Vermeer, PV

Zeugen die in de eerste dracht met oudere zeugen in één groep gehouden worden verdienen extra aandacht. Het gebruik van vaste dekgroepen, zoals vaste jeugdgroepen, is daarbij voor de jonge zeugen nog van groter belang dan voor de oudereworpszeugen. Het enkele malen mengen van opfokzeugen met **leeftijdsgenoten vóór** inzet geeft meer sociale ervaring en een soepeler aanpassing aan een nieuwe groep. Ervaring met het groeps-huisvestingssysteem vóór introductie is ook een pré. Controle op voeropname, op bescha-digingen en op ligplaats blijft van belang voor het goed functioneren en produceren van de jongste zeugen in groepshuisvesting.

Op een zeugenbedrijf dat al langere tijd met groeps-huisvesting werkt kent het grootste deel van de zeugen elkaar. Bij het werken met vaste dekgroepen is uit onderzoek gebleken dat zeugen die na de zoog-periode bij elkaar in de groep terugkeren niet of nauwelijks vechten. De ingezette opfokzeugen (= tot het moment van eerste dekking of inseminatie) vormen op dat moment de belangrijkste nieuwelingen binnen de groep. Zonder extra maatregelen zijn dit de dieren die de meeste gevechten starten en mede daardoor de meeste klappen opvangen. Jonge zeugen (= vanaf moment van eerste dekking of inseminatie tot aan eerste worp) hebben daarom als zwakste categorie extra aandacht nodig. Dit artikel in de reeks over groepshuisves-ting gaat in op de mogelijkheden en de noodzaak tot het nemen van extra beschermende maatregelen voor de jongste zeugen in groepshuisvesting.

Sociale ervaring

Varkens leggen hun sociale rangorde vast door snuffelen, dreigen of vechten, Dit begint al zodra biggen geboren worden. In de eerste dagen wordt via onschuldige gevechten de tepelorde vastgesteld. In een natuurlijke situatie komen varkens regelmatig onbekende varkens tegen en worden sociale vaardigheden ontwikkeld. In de varkenshouderij worden opfokzeugen tussen de 10 en 30 weken meestal in dezelfde groep en in hetzelfde hok gehouden. In die periode vetleren ze veel van de sociale vaardigheden, die ze eerder in hun leven hebben opgedaan.

Als zeven à acht maanden oude, deknijpe opfokzeug weten ze niet meer hoe ze een ontmoeting met een vreemde oudereworpszeug moeten afhandelen. Ze lopen vaak recht op een onbekende oude-reworpszeug af. Ze zouden beter een blokje om kunnen lopen en hiermee aangeven dat ze lager in de rangorde staan.

Onderzoek heeft uitgewezen dat opfokzeugen zonder*ervaring met sociale interacties tijdens de opfok meer agressie te verwerken krijgen dan hun leeftijds-genoten die enkele malen gemengd zijn tijdens de opfok. Het enkele malen mengen van zeugen tijdens de opfok kan dus een belangrijk hulpmiddel zijn om de introductie van jonge zeugen in een groep met oudere zeugen gemakkelijker te laten

Enkele malen mengen op een ruime buitenuitloop geeft opfokzeugen meer sociale ervaring. Ze hebben daardoor na inzet minder problemen met de oudere zeugen.

verlopen. Een praktische invulling hiervan is het tijdelijk mengen van opfokzeugen met jongere of oudere opfokzeugen gedurende enkele uren op een ruime buitenuitloop (zie foto). De opfokzeugen van 5 tot 7 maanden oud gaan vervolgens weer terug in hun oorspronkelijke hok en groep. Als dit om de drie weken gebeurt, bijvoorbeeld zes en drie weken voor inzet, dan fungeert het tevens als berigheidstimulatie. Het Varkensbesluit staat dit toe vanaf het moment van geslachtsrijpheid. Zeugen zijn vanaf een leeftijd van circa vijf maanden geslachtsrijp, maar nog niet dekrijp. Op het Varkensproefbedrijf in Rosmalen vindt menging zoals hier beschreven sinds medio 1993 plaats.

Jeugdgroep

Jonge zeugen kunnen tijdens de eerste dracht apart met leeftijdsgenoten in kleine vaste jeugdgroepen of samen met oudere zeugen in groepen gehouden worden. Het gebruik van vaste jeugdgroepen heeft de voorkeur boven vaste groepen met oudere zeugen, wat weer de voorkeur heeft boven het introduceren in grote wisselgroepen. Met name de jonge zeugen in wisselgroepen hebben vaak voortdurend krassen en schrammen op de schoft. Dit is een teken van regelmatig voorkomende rangordegevechten in de groep. Zeker in de eerste weken van de dracht is het beter om wisselingen in de groepssamenstelling te voorkomen. Behalve de risico's op kreupelheid is er dan namelijk een duidelijk grotere kans op terugkomers. In vaste dekgroepen met oudere zeugen en in vaste jeugdgroepen komen beschadigingen van de huid en bijbehorende kreupelheid veel minder voor dan in wisselgroepen. Als de rangorde eenmaal bepaald is, dan is er rust in de groep.

Vaste jeugdgroepen zijn gemakkelijk toepasbaar bij trogvoeding of bij voerligboxen met uitloop. In het Biofix-systeem is het zelfs noodzakelijk om zeugen in de eerste dracht, eventueel aangevuld met zeugen in de tweede dracht, samen in één groep te houden. Bij gebruik van voerstations is het vormen van een jeugdgroep moeilijker, omdat de groepen groter zijn en de groepssamenstelling regelmatig verandert.

Voerniveau

Er is een tijdelijke onrust rond het bepalen van de rangorde in de eerste dagen. Het voersysteem kan tot een langere periode van onrust leiden. Bij vaste dekgroepen in voerligboxen met uitloop en bij het voerstation is er in het onderzoek geen duidelijk nadeel gebleken van het inzetten van jonge zeugen bij oudere zeugen. Zeugen kunnen in deze systemen immers beschermd eten, zodat er rond de voeropname minder onrust is dan in systemen waar de zeugen tijdens het eten niet beschermd zijn. Als de bedrijfsgrootte het echter toelaat, kan sorteren op leeftijd en conditie gunstig zijn. Bij voerligboxen met uitloop kan dan naar behoefte gevoerd worden. Bij het voerstation kan elke zeug individueel gevoerd worden. Sorteren is dan niet nodig. Bij Biofix is sortering op worpnummer wel van belang. Het is in alle systemen van belang dat de jonge zeugen het systeem in alle rust leren kennen. Dit gaat het best als ze enkele dagen met alleen leeftijdsgenoten met het systeem kennis kunnen maken (trainen). Als ze dan na het mengen met de oudere zeugen op een buitenuitloop weer naar binnen gaan, kennen ze het systeem al en is de voeropname in de eerste paar dagen eigenlijk geen probleem. Het is ook gunstig de jonge zeugen alvast door het hekwerk heen kennis te laten maken met de oudere zeugen. Het vaststellen van de rangorde verloopt dan soepeler.

Stabiliteit

In de eerste paar weken zoeken de jonge zeugen elkaars nabijheid op gedurende rustperiodes. Pas na enkele weken zie je ze ook tussen de oudere zeugen liggen. Er hoeft echter maar iets te gebeuren of ze zoeken elkaar weer op. Kennelijk hebben ze nog lang steun aan elkaar. Als je ze na zes weken temidden van de oudere zeugen ziet liggen is dat een teken van een goede integratie in de groep. Wanneer er dan geen huidbeschadigingen te zien zijn, dan is er stabiliteit in de groep en zijn de voorwaarden geschapen voor goede technische resultaten vanuit een goed welzijn. ■